

РУСКИ НОВИНИ ЗА РУСИНОХ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Важна бешеда АНГЛИЈСКОГО МИНИСТРА ЧЕРЧИЛА.

Англијски министер за воену флоту Черчил отријал 13. нов. на радију једну бешеду, з котреј приношиме најважнейши места. (за беогр. »Политику«).

ЛЕБО — ЛЕБО.

Черчил гварел, же Чемберлен ше буде тераз бориц за побиду, як цо ше на познатеј схадзи у Минхену борел за мир. И лебо препадне и Англија и Француза и шицко токо, цо вони знача, лебо Гитлер и њого странка и непрестани немецки напади да други држави буду знїшени.

АНГЛИЈА ТЕРАЗ МОЦНЕЙША.

Далей гварел мин Черчил, же тераз по два и пол мешаца вони англијска воена флота вельо моцнейша, подводни лади јест трираз веће, вонско непрестано рошне а обрана проци бомбардерох је цалком иншака, як цо була на початку вони. Англијска тарговска флота од 4.000 лади непрестано плїве по мориох и довожује шицко, зос других државох, цо Англија и њеј армије потребно. Англијски авијони тих дњох знїшели 15 немецких, а при тим ані једен англијски авијон не настрадаја.

»Я немам сумнїву, же час наш сојузник, гварим и то, же кед пржијеме жиму без важнейших предменкох ми зос тим виграјеме першу вељку битку у твојој вони и будземе способни на јар предлужиц нашу борбу ише моцнейше як гоч ћеди.« — гварел Черчил.

ПОЛОЖАЈ НЕМЕЦКЕЈ.

Лива нога московскога медведа не пушта Немцих гу Чарному морју а права гу Балтијскому. Гитлеровскай Немецкай пре-пречена драга на Восток и вона терас лебо мушки надвладаја англијске царство и Француза, лебо препаднуја.

И так тераз шицки пишни гитлеровци руџајо око на малки држави на западу и сцели би их знїши, як цо погажели Австро-Ческу и Польшу. Тераз руџајо око на старији културни и миролјобиви народи голандски и белгијски. Сцекајо од чељичног фронтија француза армија на Мажинотове линије и тераз је послужни вояци стоя у вељким числу на голандской и белгијской граници. Тим државама гарантовајаја недавно гитлеровци торжествено, же их не будују рушаја па не чудо, же ше баш зато тоги држави боя. Ані једна од тоги државох не вери није Гитлеру и зато ситуација поважна.

Але то цалком певне, же доля Голандије и Белгије як и доля Австро-Ческе и Польске буде одлучени зос побиду англијскога и француза оружја. Кед ми будземе надвладани шицко будзе зарабоване и Америка остане сама да брани права човека. А кед нас не знїша, шицки тоги држави буду спашени и враџа ше гу животу и шлєбоди.

Гитлеровска Немецка на целај жемскога култ у не може најсц ані једно себе пријатеље око. Цали швет је проци Гитлера и гитлеризму. Так гуторел мин. Черчил.

На туђу бешеду англијскога министра одповед Гитлеров министер Гебелс, же Англија далей нагвара швет на вону. Во Немци тераз сују лем мир.

Условија мира.

Муша ће обновиц Австроја, Ческа и Польска.

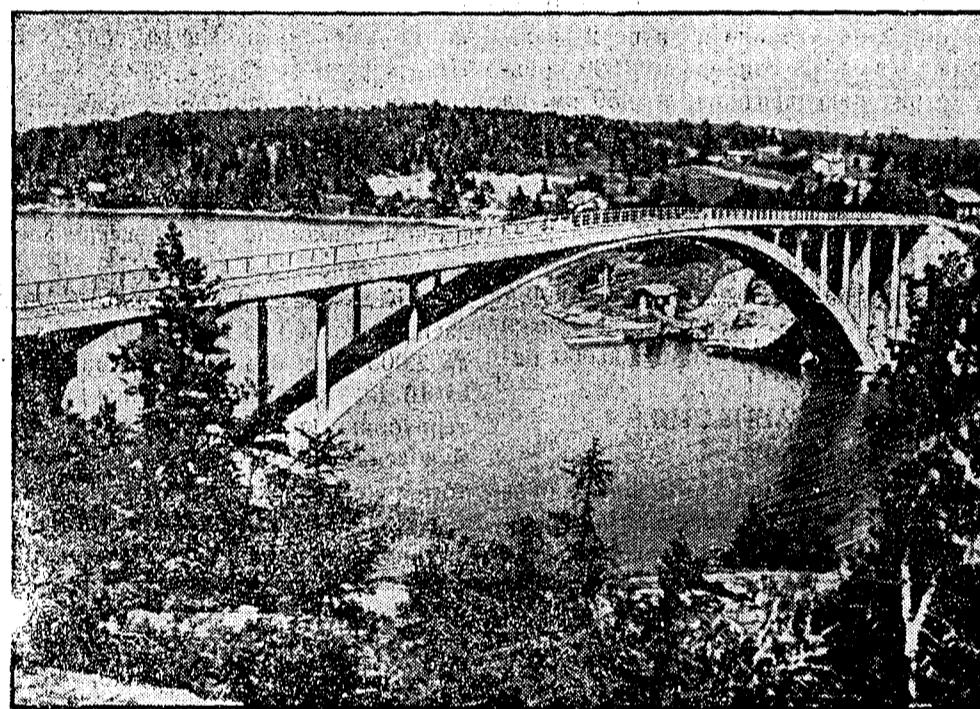
На предлог за мир, котри послаја Белгијски краљ Леополд и Голандска краљица Англија и Француза одповедли, же ше вони тиж борја за мир, але мира не може буц, док влада у Европи Гитлер и док ше не обновија држави Австроја, Чехословачка и Польска, кот-

ри Гитлер погажел. У твојој вони Англија и Француза не мају други циљ лем тог, цо вони уж веће рази вијавели и од тога не одступаја, бо лем зос подполну побиду над Гитлером и гитлеризмом будзе мир у швејцарии осигуран.

Претаргнути догваряња Финскеј з большевиками.

Уж већеј як мешац у Москви були до-гваряња зос Финску. Большевици сцели од Финскеј даскеље острви у финским заливу

Финскеј так јак завладали у балтијских државох. Але Финска такој мобилизовала своју вонију, за њу станула Шведска, Норвешка и

недалеко од Петрограду, особено Аландски вельки острива (ту су на слици) да на њих вбудую својо утврђења, већ једен фалат Финскеј територије, же би финска граница не була так близко Петрограду (лем 32 км.) У самеј ствари сцели большевици завладајају

Данска и большевици ше поцагли. Тераз тоги дуги догваряња зос финску делегајују у Москви претаргнути. Большевици ше на-здавају же Финска не витрима дугу у мобилизације, котра бара вельо кошта та ше им ипак покори на добри способ.

Југославија и Мађарска.

Мађарски новини више већеј пишу, же медај Југославију и Мађарску мушки владајају праве и щире приятельство и же својо спорни питанја можу тоги два држави бара бегко ушориц. Мађарска у остатијем часу указује, же је бараја стало до приятельства з

Југославију. Тих дњох були у Београду предњак мађарске земљедилске странки Тибор Екхардт, котри ше вијавел о Југославији бараја крајње а окреме похвалел порозумене Србије в Горватами, по котим Југославија постала вельо моцнейша.

Румунска и Болгарска.

По балканскога вони 1913. року вжали Румуније од Болгарске веќи фалат жеми над Чарним морјом коло Дунају, цо ше вона Добруджа зос варошом Силистраја. Болгарска мала држава, та је кед за кади фалаток болгарскеј територије. Зато Болгарска не забула на Добруджу и више ју пита од Румунске најад. У тешкој пријечији ситуацији (ма большевицих зо двох странох за шушедох) за Румунску, вона вишадзи гледа приятельох и сцела би и з Болгарску жиц у приятельству. Але Болгарска више пита Добруджу. Тераз зос Италији явља, же Румунска предложила Болгарскеј приятельство на тим темељу, же до конца тешкој вони питанје Добруджу,

дже остане, як тераз, а такој по вони Румунска ше подјазује того питанје на приятельски способ зос Болгарску ушориц. Болгарска пристава на румунски предлог лем под условијем, же нај други балкански народи гарантую је, же по вони помоју присиловац Румунску, да је вонији Добруджу, кед би Румунска добровољно зробија не сцела.

Уж ше дуго пише и бешедује о блоку балканских државох зос Италији и баш тог румунско-болгарски спор то једна од главних препреок, же до тога приятельскога сојузу медзи државама Балкану ище не пришло.

За тог сојуз бараја ше заклада Италија.

Воєна сила Немецкай и Польскай.

Дараз у воїни одлучовало геройство, нешка знанье и технична спрема.

За приклад представме себе німецко-польську воїну.

I. НІМЕЦКА АВІАЦІЯ.

Організація.

Німецка авіація у фебруару 1938 року ушорена є, як окреме військо і под едну команду.

Шицка авіація з погляду на евентуалні бойни поля, подзелена на три групи. Перша група восточна, центр у Берлін, друга група заходна, центр у Брауншвейгу і треца група южна, центр у Мінхену. Початком того рока кожда група мала вецея як тисячу авійоні.

Числене станові.

Початком того року Німецка мала у першій лінії авійони за бомбардовані 2 до 2 і пол тисяч, ловців од 700 до 1200, за виглядані коло 900, а поморських коло 400 апаратів. Воякох німецької воїнії авіації було коло 150.000.

Наоружане.

Німецка авіація достала наймодерніші апарати. Од 1. жовтня 1938 до 1. березня 1939 німецка промисловість видала 2800 нових апаратів (моторів).

У квітні 1939 року німецка війська мала такі мотори: авійони за бомбардовані зос моторами до 2400 конських сил, які лічають 450 км за годину, а можуть пролетіти до 800 до 1500 км у єдиному лічені. Тоти авійони ношають оружие по 3 мітрапези і до 1200 до 2000 кг. бомб.

За борбу авійони зос моторами од 685 до 2400 конських сил, які лічають до 560 км за годину і пролетіти до 1100 км у єдиному лічені. Вони мають оружіє по 2—4 мітрапези і по 2 дзела.

За виглядані, авійони до 1820 конських сил, які мають швидкосць до 450 км. на годину, а можуть пролетіти до 2300 км у єдиному лічені. Ношають оружіє 2 до 3 мітрапези.

Шицки тоді авійони правени по искусству, котре Німци достали у еспанській воїні.

Авіопланський матеріал німецькому воздухоплавству давають 28 фабрики, які вироблюють авіоплані і 17 фабрики, які вироблюють авіаційні мотори. У тих фабриках роблять коло 200.000 роботників.

II. ПОЛЬСКА АВІАЦІЯ.

Організація.

Польська авіація як помочні роди військ була приданий другим главним родом військ. Проціавійоніска оборона припадала артилерії польської

войськ. Авіаційні одиниці були зединені до 6 полків у Варшаві, Познані, Кракові, Торні, Лодзі і Львові. Полк ще дзелиться на 3—4 групи, а групи на 2—3—6 ескадрил зос по 6 авійонами.

Числене станові.

У першій лінії при початку німецко-польської воїни, польська авіація мала 124 авійони за бомбардовані, коло 308 за борбу, коло 535 за виглядані, воякох у авіації 15.000.

На початку прошлого рока матеріал було застаріли. Преоружання почало ще на основі бюджета за рок 37—38.

Німецко-польська воїна у повіті.

У тій борбі вжала учасць ціла німецька вісточна авіаційна група, коло 1500 авійонів.

1. IX. бомбардовані аеродроми у Рожмберку, Пущу, Гравденцу, Познані, Плоцьку, Лоджку, Томашуву, Радому, Катовицю, Кракову, Львову, Бресту і Тернополю. 2. і 3. бомбардовані аеропланські фабрики. За 2 дні було 94 великих нападів і неприятельська авіація вошла до найдальших місць у Польській од граници, так до Бресту, Лублину і Луцьку. Главні центри були бомбардовані на дзень 4 до 8 раз, а сама Варшава по 14 раз. У тих борбах німецька авіація страцела 64 авійонів, а польська авіація постала неспособна за дальшу борбу. Дня 4. вересня німецька авіація достала други задаток, да претаргне вязу на великих польських жовезнічних драгах, же би ще на той способ зопарла концентрація польських трупох. Так розбиті драги медзі Варшаві і Торні, Варшава—Київ, Львова—Кракова. На той способ німецькі моторизовані чети могли успішно роздвоїць 2 великих групи польських дивізій, які почали поцаговати на сивері від Кракова і зос Шлеській.

9-го, IX. повітіна армія добила нови задаток, же да погубиши драги вісточно од рики Висли.

16-го IX. — візро польських дивізій було цілком опколене і польська воєна сила була ликвидирована.

Кед рахуємо же у тій борбі було кождый дзень коло 500 до 1.000 авійонів, які нараз 1.000 до 2.000 тони бомби руцели на Польську територію, за 16 днів військовання німецькі авійони на польську територію руцело коло 3.000 вагонів експлозива. Які успіхи мали тоді бомбардовані видзи ще зос того, що польська держава зос 32 мільйони жителів пропадла за 4 тижні.

Посланці рижніх державох які охабели Поль-

чуха сліхи, так мігко дотика ще ногох і рукох.

— Болі це дацо, Мотря?

Не мамо, уж прешло, не старайце ще я станем.

— Леж лем ище. Кед це принесли, я думала же ци уж будзе конець. Алё бог милосердни ще змиловал. Алё то не женска робота исці там, дзе кульки лятаю. Охабме то козаком.

— А Кенигзен? — запитала ще Мотря.

— Кенигзен? — Кенигзен ранети.

Мотря закрила з руками очі. Видавала у думі геройску постать того команданта дзелох, які по цали дзень робіть неутрудимо робіть цали дзень при своїх подліх дзелох не верел ані им ані нікому. „Кед бим іх мал вецея і лепших“ — спомла його слова. Тераз вон мушелі тута охабиці.

— Чежко ранети Кенигзен, мамо? — питала ще нещмелю. Мац єй не одповедала, не сцела ю вінмирировац.

— То бул герой гварела Мотря и шедла на посцелі.

— Гей дзивко, то бул чесни і храбри вояк.

— Німець, а борел ще лепше як нашо за нашу, йому цудзу ствар.

— Не за цудзу, бо вон пристал гу нам з цалу душу.

— Аж чудно же у нас тей і такей любові нет.

Мотря скочела з посцелі. — Ти кадзи? — питала ще єй мац. — До Кенигзена.

— Не пущим це! При нім є дохтор. Не треба го знємірировац, не ідз, тераз ноц. Ти іще не маш моци, спаднеш дагдзе. Там оштра борба. Чувш як штреляю дзела. Там, Мотре, пекло.

— Сами сце ми, мамо гуторели, же дзе людзе там і ми маме буц. Идзэм гу людзом.

— Ти уж пострадала за ніх. Не ідз! Чувш, точка ідзе.

ску приповедаю је по польській видзелі вистате і огладните польське військо, жительства престражене, земледілці позохабляють свої домы роботу у полю і живі по лесах і польські у вельким страху од німецьких авіацій.

Польський приклад може нам послужиць за доказ тому, що хто добие побуду у повіті, того побуда и на жемі.

Польський случай указує је у нішкайшій воїні страда не лем військо алє и це жительство завойовані жемі.

**Уж готови
„Руски Календар“
за 1940. рок**

Вельо веши од лоњского а цена иста!
Од 20. нов. будзе ще розпосилаць по валалох.
КУПУЙЦЕ ЛЕМ СВОЙ РУСКИ КАЛЕНДАР!

Св. Мученики Теодор і Іван.

I. Оцець и син — християне.

Історія нам ніч не записала певного зос житва тих святих, лем же обидвоме згинули з мученическу шмерцю за Христову віру. Але зато народне предане нам о їх вецея записало.

Оцець Теодор и його син Іван були обивателе Кієву за часах князя Святослава и перших часах князювання св. Владимира.

Як и веї други у тим часу, так и Теодор — теди іще поган — путовал по швеце як тарговець, особено по греческих варошах. На своїх путовань упознал ще зос християнами Греками и Болгарами и вони го научили правди християнської віри. Найбажей ще Теодорові пачело у християнській науці, же єст лем єден Бог, котри сама любов и доброта, же тот Бог найлепши оцець шицьких людзох, а його дотерашня поганська віра му Бога представляла як страшного и немилосердного Перуна.

Теодор ще врацел дому з єдного путовання як християн и перша му брига була да и своєго сина Івана — за котрого предане гутори, же бул добри и шляхотней души — научи християнську віру. Брат го зос собу на места дзе ще християні сходзели, на котрих священник толковал науку Ісуса Христа. А кед ще Іван з вельку радосцю науцел главни християнські правди, паноцець го покрещел ведно зос другими, що ще до крещеня готовили. На крещеню достал мено Іван. Од теза оцець и син постали живи приклади живей Христові віри и правдивого християнського житва.

II. Оцець и син — мученики.

По єдній славній воїні проци Ятвагох розказал кіевски князь да принеси жертву божкови Перунови. Бояре и предняци — до теди іще шицьки погане — одлучели да жертву младого члена.

Тот хтошка бул млади козак.

— Як там? — питала ще му.

Слава Богу добре. Перши напад Московох щешліво зме одбили. Кед Кенигзенови кулька розбила ноги и нашо дзела уціхли. Москов прешол рику Сейм. Полковнік Чечель забранел штреляц. Пущели зме, да приду гу самим муром а веци загирмели пушки. Заколісали ще московски шори, веї попадали на главу до рики, але и веї нашо пострадали, бо Москов непрестано зос дзелох штрелял. Я цілял на самих офицірох и даскеліх сом од твердині одогнал.

Меншиков моцно прицискал. Озда осетел, же зос нашима дзелами цошка не ушоре. Уж ще драли на мури кед баш на време пришол полтавски полковнік Герцік зос двома сотнями. Отворели зме на їх таки огнь, же падали з муру як мухи. Козаци камене на їх руцали, сипали горуцу воду.

— Уж и так далёко пришло? — питала ще Мотря.

— Прикро барз було, пані. Полковнік Герцік вжал команду над дзелами. Чувце, заш нашо штреляю, мушим понагляць.

— Перши напад одбити — гварела Мотря як сама гу себе, — а за першим други, треті. Хто зна, яки Меншиков ма плани. Я мамо ідзэм.

Мотря вибегла зос твердині. Батурин горел. Людзе уж не кричали. Забули на огнь, а шицьку увагу обращаю на остатній свой ратунок, на твердиню. Лем да вона витрима!

— Дзе лежи пан Кенигзен — питала ще якошик офіцира.

— У гетьманской палати долу.

Мотря ще прибліжела гу посцелі Кенигзена и схилела ще над нім. Познал ю. — То ви? Дзекуєм, же сце пришли. Як там? — Гуторел на силу у вельким болю.

Богдан Лепкий:

Батурин.

Роман в нашій історії на початку 17. віку.

Батурин горел. Подпалели го сами батуринци, же би Меншиков не мал до гарац. А сами одлучели ще запрець до батуринської твердині и бранцю до остатній капки креви.

Московське військо на Батурина нападало. Кед би узихло штреляні чули ще іще страшній гласи — нарикані людзох. Видзело ще, же мури твердині ожили и нарикають.

Мотря приведла до своєї хижі даскелью замлукани жени и дзеци, а сама одбогла на мури.

— Пані, чувайце ще, бо ту за вас опасно.

— Озда не опасніше за мене як за вас? — одповедала мирно.

— Як же вам, з вашими дзелами видзе

века. „Руцме коцку — гуторели — и на кого ви падне, того жертвуеме!“ И коцка спадла на младого Ивана, сына Теодорового. Теди им Теодор гварел: Давно я не верим у божкох и зато им на чесц жяки жертві не принешем, а ище меней свого сина.

— Я тераз визнавам християнску виру. Верим ёдного, правого Бога, предвичного Духа и Його Сина Иисуса Христа, котри ше за нас шицких жертвовал на крижу. Лем тому ёдному Богу ше будзем я модліц и Йому ше кланяц!

— Як то — прегварел ёден предняк — ти ше одважаўш нё слухац твойого князя?

— Не — гварел Теодор. — Дзе треба, я свога милостивого княза слухам, але ту ми ані сам княз не може розказац, яку и якому Богу мам я жерту приношиц. У тим до ше одноши на виру баржей треба слухац Бога як людох. Скорей ту ведно зос сином своім згинем, як да вашому дрэвеному богу на жерту принешем свого сина!

По тих словах оцец зос сином пошли до хижі и там ше замкли. Нагнівани погански пайташе звалели Теодорову хижу, а под ей мурами нашли мученическу шмерц оцец и син — перши мученікі за Христову виру у нашей старей державі.

Церква швеци іх памят 12. юла.

III. Іх чесноты

На сам предз треба ту похваліц любов оца та синові, праву християнску любов, любов гу души свого сина. Накеди сам нашол праву виру, оцец ше такой постарал да зос тим скарбом украши н душу сина. Які то красни приклад за кождого правого християнскаго оца. Бо и кажди добры оцец служен ше старац на сам предз за глібоке вирске виховане свойх дзеюх. Вира то найвекши дар, найдракши скарб, котри родители можу дац своим дзеюм. Кед родитель вялікі, праву виру, не виховаю их добре у християнским духу, на вики запрепасца шесце свойх дзеюх.

Далей, син зос синовску послушносцу и любову слуха го и вери му. Учи ше од нього нову виру, прими кресцене за прикладом свойого отца и постава прави християн и з виру и з животом. Певно, же то погане нагваряли, да не приме нову нову виру, да може провадзіц лёгкомислені жывот, але вон оца слуха, прими нову виру и живе по ней найкрасше у надії, же нашлідзи вичны жывот. Як треба да нашлідую св. Ивана шицки нашо легін!

На концу мушиме ше упатриц на тварду виру наших мученікох Иисуса Христа. Вони добре зрозумели Христово слова. Цо поможе чловекові, кед себе згарне цали швет, а душу свою запрасі? Вони твардо верели, же тот, хто да свой

— Ніч. Перши напад одбити.

— А дзела?

— Штреляю, Герцік з німа управя.

— Поведзце, же най вецей праху даваю. Зос трецого по шоре най ані не штреляю, да ціва не пукні. Не певна 6.

Мотря му зос хусточку утарла зной зос чола.

— Дзекуєм, кед ваша ласка, дайце ми води. Палі ме,

Старі дохтор, цо шедзел обок шепнул Мотрі.

— Ніч, му нё мож помагац. Шицка надія лем на Бога.

Кенигзен чул остатні слова, — Мотре, шептал, модлім вас, кед би до найгоршаго пришло, не охабце ме на немилосц Московох.

— Будзце мірини, у мне ключ од турні зос прахом. Не даме ше Москово зарабровац.

Сциснул ей руку так моцно, як да то не рука а меч.

Наисце вона мала ключ. Вельки, чежки, чудно виробени ключ од старей турні у твердині, гу котрой уж и дражки зос траву позаростали. Поднюю у глібоких піньвицох лежа гордові полни прахом за пушки. Сухи вон лем чека на іскру. Можебуц ше неншка дочека.

Ключ и тайну, як дойсц до тих піньвицох придал Мотри ей муж Чуйкевич кед зос гетьманом одходзел. Обещала му твардо, же войдзе там лем теди, кед чесна шмерц постане вецей важнейша як подли живот, у рабству. Ишо раз пошатрела од дзворах на Кенигзена и вишла.

Батурина гори. Даедні хижі уж лем тлею запалены руками свойх власниках. Птицы летаю преплашени и жалошні крича. Щешліви тоды уж одлівачели, щешліви, хто охабел Батурина!

Громадки ненаоружаны людох тулец ше гу муром. А мури стогнали и ридали як живи. За кождым разом, кед з дзела виштрелели, чул ше страшны „Исусе Христе!“ Жени як без розуму бегали и гледали свойх дзеюх и мужох. Кажды

живот за Иисуса, будзе мац вични живот. И кед пришол на їх шор, вони ше не одрекли Христа, за Иисуса положели свой живот, але зато виаратовали и спасли свой души.

Прекрасны то приклад за нас шицких, як треба да и ми свою виру ценіме понад шицко на жемі. У нашей віри нікто нам не може розказац крем тих, цо од Бога на то поставени. Лем их маме слухац у стварох нашей віри!

Бомби у Войни.

Бомби можу буц од 10—12 кг. Тоти служа за забиване людох.

Бомби од 50, 100, 200, 500, 1.000, и 2.000 кг. то разорни бомби, або отровни.

Ест ище и мали бомби (бебі) од пол и 1 кг. То бомби, котри найвецей сипу огень, але можу сипац и вшеляки бацили и отрови.

На здания покрити зос твардим дачим хасную бомби од 100—200 кг.

На здания покрити зос легко запаліву матерію хасную ше бомби „бебі“ од 1 кг. (запаліві).

Бомби од 12 кг. маю дійство на 30 метери наоколо. Маю у себе коло 1.860 фалатки штири-углові, котри лема на 500 метери далеко.

Бомби од 50 кг. валяю шицок матеріял штредней твардосци коло 20 м. у пречнику зос шицким, а до 50 м. од часци.

Бомби од 200 кг. у матеріялу штредней твардосци правя тевчир коло 30 м. валяю зосшицким коло 50 м. а од часци 150 м. наоколо.

Бомби од 360 кг. пребываю армірані бетон. Валяю шицки сущедни здания, бо од експлозії настава трешене жемі. У Варшаві на 300 местах руцели их за ёден дзень.

Ест ище векши бомби коло 15.000 до 20.000 кілограми. Тоти ше хасную за валяне штациох, мостох, ладьюх и пристанищох. Кажды держава ма таки бомби, но то найвекша тайна войскова. На тоти ше бомби муши барз мерковац, бо вони барз драги. Ёдна така бомба кошта коло 300.000 Д. Барз муши пілот мерковац да бомба потрафи, бо приходзі пред воені суд у случаю кед таку ёдну бомбу унічтожі задармо.

Гварэли зме, же ца аеропланох ест и мітраплезі. Зос тима мітраплезами штреляю пілоти так, же лема над неприятельски аероплан, нагло ше зпушчуя на ньго и штреляю. То сигурана побіда. Лем кущик чежко ідзе.

Далей штреляю з бокох ёден на другого но то не сигурне.

Дзела на аеропланох ше ридко хасную.

Далей маме ище запаліви бомби, уж зме их

час приношили дакого з мурох и кладли на по-посцелі повиниши зос запалених хижох. И за кождым разом руцали ше тадзи громади женох, дзеюх и старых дідох зос питаньом: „Хто то?“ А кед препознали цагали такой ранетаго або забитого бліжай под мур, дзе було дакус близовнейше од кулькох. Заверали му очи або опатралі рани. О лікарским допатрунку и не могло буц ані бешеди. Неприятель ідзе на штурм. Віше бліжай и у віше густейших шорах прибліжує ше твердині. У ньго вельо дзела и їх кульки падаю кед не на твердиню вец на варош при твердині. А Батурины маю мало дзела и нестало Кенигзена, котри робел за дзешеец, а розумел роботу з дзелами за сто.

Герцік на його месце. Мотря ідзе гу ньому гоч ей совисц гутори, же треба остац при забитих и ранетих. Сце ше дознац чи не час уж отвориц турні з прахом.

Чечель уж ледво диха. — Як же, полковніку?

— Відзіце як.

— Вітрымаме? — До тераз шицки напади одбити.

— А вистарча вам сили?

У мне вистарча, а у другу незнам, обецую. Неприятель тиж не зос железа. У ньго дзешеец рази вецей утрати. Бориме ше на живот и шмерц.

Обрацел ше и одбегнул там, дзе ше неприятель зос нову шалену одвагу драпал на мур. Уж було видно рогати трохутні калапи, московских воякох уж бліщаючи очи зос піяну, шалену одвагу ище кус и жива габа прелес ше прейг мурох и залес за топі Батурина... Мотря сцискала у руки свой ключ од турні.

Чула удари кундакох, од котрих пукали людски черепи, чула як падали цела з мурох, як гвіздали кульки и ламало ше камене и тот гук, рев и йойчане, тово лаце, преклінане и молби за милосц аж піяна була од того страшного лярманя. З руками закрила очи, а кед их зняла габа московского войска котуляла ше назад од мурох ослабена, без моци. И тот напад одбити. (Далей будзе.)

сцоминали пред тим. То мали бомби од пол и 1 кг. Ёден бомбардер може их ношиц полно. Тоти бомби хасную ше найвецей за фронту за палені хижох, сламох и др. цо деморализує народ. В лене ше буду хасновац за палені узретого жита по польох. Така ёдна бомба кед спадне на жем, розпукнене ше на вецей часци и на простору од 50'ї. шицко палі. Кед гори не можю загашиц зос воду бо розвива горуцосц до 3.000 степені. Гашац ю мож лем зос жему або піском. Тоти бомби барз опасни, бо робя барз вельки чоди як у валале так и у полю. Руцац их мож барз велью, бо су не драги.

Напади ше можу кончиц зос малей висини од 1.000 м. штредней од 1.000—2.000 м. зос велькай висини коло 4.000 м. и зос барз велькай од 8.000—10.000 м. Шицко то овиши од неприятельской одбрани.

Нормални в напад або зос барз велькай або барз малей висини. Од тах нападох ше найчежеше браніц. Зос тих висинох напади віше несподівані и барз чежко мож потрафиц думи.

Да ше можеме цо легчайше од тих нападох обрайц треба, да ше цо лепше поучиме як ше маме западац за време нападу.

За време войны буде мерковаче и тоти нам буде яеяц прибліжоване неприятельских авіянох. Накеди учівме знак за ала м, маме ше скриц на одредзене место, а ніяк остац на драже и припатац ше як летаю авіяноні. Р. Керестур, 4. XI. 1939.

Інструктор: Няради Михайло, с. р.

Руски Керестур

Госц у Просвіти. В недзелю 12. новембра бул у нас панучитель Олеар Якім зос Петровіцах. Пришол вон у просв тней справи. Петровци то ёден од наших найсвидомейших валалох. Найвекша часц просвітней роботы пада на п. Олеара. Так вон и тераз нашол себе згоду и пришол, да по-прихта пофришко представу у Петровіцах и да себе вибере за представу потребни костими, бо централа у Керестуре ма уж шумну гардеробу од скорей а ище в барже дополнені од кеди були у нас члені театру зос Хусту. Було бешеди и о тим які би требали, да ше нашо школски дзеди при краю школскаго року зішли на сходзку зос шицких валалох до Керестура. За туту згоду треба будзе на предок зробиц програм. У кельо ше то пре даяку причину негодно зробиц, треба вішеліяк да учитель путую з дзесці по державі, а особіто по наших валалох. До тераз праве обішли руски валали керестурски школяре и то Срім, а Вербаски школяре пешо обішли пол нашого срезу и драгов зашли до Коцура на Рискашу и до Керестура.

6 новембра на дзень Ядранской стражи отримал у Народним доме виклад о важносці моря п. учитель Планчак. П. Стоянович Илья спрэски школски надзорник, отримал исте преподаване о істей темі, кед го п. Планчак замодліл да погве дацо о морю, бо вон частейше на морию ходзи.

П. Надзорник закончел свойе преподаване з тима словамі: Путовал сом досц по швеце, на морию сом пошол аж у старых роках. Але морию ше ми попачело, же од теде кажды рок голем кельо тельо на морию ходзим. Таке морию красне и так човека цага, зато хто голем дакус маєнейши най себе тельо пришпоруб, най гоч лем раз пойдзе на морию.

П. учитель Торма пошол 18. новембра, до войска. И так нам заш школа остава през ёдного учителя, баш тераз кед почала наука зос шицку, усилюваносцу.

П. учитель Торма не бул у нас ані цали рок але ёго присутносц у нашим валале моцно ше осетела. У першим шору школи. Любов, строгосц и праведносц обачели и родителе и школяре. Поза школу ровно бул у роботи, чи ше рихтал за школу, чи дацо писал. Писал скоро шицки газдовски статі до новинох и до тогорочнаго календару. За календар назберал оглашаки дас за 900 дн. Вельо робел за Р. Новини.

У Керестуре барз ше фришко осети хто сце робиц и робота ше на ньго ліпнє. Так и п. Торма фришко постал тайник читальні. Вельо часу потрацел док ушорел гардеробу читальні. Бо инвентар ше шорово повекшув а не бул поскладани.

Кед требало даяке преподаване тrimaц віше буд готови. У забаві школски дзеди а и вельких. Кед требало и сам представял и то як комичні (шмишні) так и поважні улоги. Дідо

Небесни планети.

Марс

Штварта планета слунечнай фамелий то Марс, котри од слунка далеко 228 милиони километри, обидзе слунко раз за 687 дні, а идзэ фришко 24 километри на секунду.

Марс веши од Меркура. Драга през його штредок виноши 6 тисячи 900 километри, а наоколо нього 20 тисячи 678 километри. Зос жеми бише могло направиць 9 Марсову кулі.

Чловек би обишол туту планету за меней як два роки т. е. за 690 дні, швидки гайзиван би то зробел за 9 дні, аероплан за 3 дні, кулька зос дзела за 6 годзин.

Коло свой осовини обраци ще за 24 годзини и 37 минути, а його найкрайні точки бегаю фришко 238 метри на секунду.

На небе видзиме Марс як гвозду и то раз векшу а раз меньшу уж спрам того, чи нам в білзко чи далеко. Швици червеним огняним шветлом и прето ще и стари римски бог войны волал Марс.

Може нам ще прибліжиць аж на 55 милиони км., а удаліць од нас на 40 милиони км.

Густота му виноши 4, значи же меней як нашей жеми, котра 5 и пол. На Марсу мож обачиць били платкі, котри в жиме веши, а влеце менши. То ніч інше як шніг.

Марс то мертві швет без живота, але є ипак не таки стари як наш мешаць. Час його розвою и живота уж давно прешол.

Недавно ще вельо писало и приповедало, же и на Марсу ёст живот (людох лебо животинъюх), але уж доказане тераз, же там ніт ніякого живота.

Марс провадза на його драги два його мешачки. Блізши ще вола Фобос-Страх, а удалени є од нього аї 6 тисячи километри и прето муши коло нього барз фришко бегаць, же би не спаднул до ньго. За ёден Марсов дзень (24 годзини и 37 минути) обегне вон коло Марса три раз и виходзі на западу а заходзі на востоку.

То ёдна, так да повеме, неточонце у слунечнай фамелий.

Други мешачок обегне Марс за 30 годзини, а далеко є од нього 20 тисячи километри.

Драга (промир) през штредок того мешачка на даскељо километри. То вообще найменши мешачки у слунечнай фамелий.

Меркур, Венера, Жем и Марс то нукашні планети слунечнай фамелий, котри не таки барз вельки, але су чеккі — велькай густоты. Найвекша од ніх є наша Жем.

Дальши — інши пейц — планеты волаю ще вонкашні. — Вони вельки, але маю малу густоту — ридки су.

А помедзі нукашніма планетами и вонкашніма находзя ще ланц гвоздох, котри їх вяжу, а котри ще волаю астероиды.

Астероиды.

За Марсом находзя ще широки ланц (пасмо) малых планетах, то фалатки веќших розбитих планетах, коорих нешка уж знаме дас 2.000.

Лем ёдну од тих планетах мож видзиць з обичним оком, а вола ще Веста.. Велі зос тих планетах барз малки, даскељо километри вельки, и шицкі вони обиходзя коло слунка.

Юпитер.

За тима малима планетамі (астероїдамі), приходзя дальши вельки планети слунечнай фамелий и то перші вельезні Юпитер — краль шицкіх планетах. — Вон удалёни од слунка 778 милиони километри. Вон обидзе коло слунка за 12 роки, а идзэ фришко 13 километри на секунду.

Вон найвекши од шицкіх планетах слунечнай фамелий, а веши в од жеми 1.300 раз (тисячу трисото раз) а двараз веши од шицкіх планетах ведно, але ипак тисячу раз менши од слунка, з котрого би ще могло зробиць тисяч и 47 кулі юпитерово.

Іого промир виноши 142 тисячи км., а наоколо нього 446 тисячи и 106 километри.

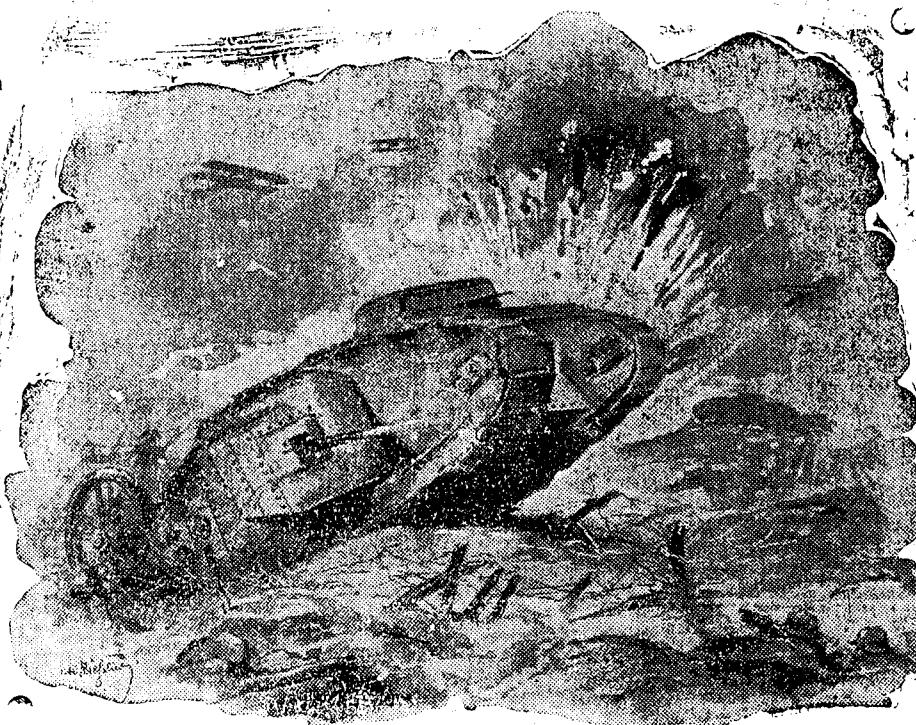
Чловек би обишол Юпитер за 40 роки и 270 дні, швидки гайзиван би то зробел за 662 роки, аероплан за 220 роки, куля зос дзела за 18 роки, шветло за 28 минути.

Густота юпитерова виноши около 1 и пол, так же є кущічко густейши од води и прето є лёгкі.

Около наоколо Юпитера находзя ще густа молга и водні пары.

Юпитера на його драги провадза дзевец мешачки и прето вон твори другу слунечну фамелию лем за тисячу раз меншу. Три з його мешачкох веши як наш мешаць, — два веши як Меркур. Найблізши мешачок ма промир 160 км., а обегне коло нього за 12 годзини, а найдальши треба; же би обишол раз холо Юпитера 2 и пол рока.

Найцікавейша ствар, же два мешачки Юпитерово не обращаю ще на істи бок як и други, але на процівни, так би повесць наспак.

Танк у борби на фронту.

НАША ДЕРЖАВА

ПІЯНА КРАВА. У валале Влаовича при Сиску селянин Паво Репаич пекол в ноці паленку. Наполнел ёден кабел од 14 литри фришкей ище цеплей паленки и поставел юкус далей од „казана“ дзе пекол паленку. При казану як обычно було дружтво, котре пило покус паленку и ніхто не обачел, же зос хліва вишла крава и почала пиц з кабла паленку. А кед то обачеи кабел бул празни. Але тераз крава почала нарабяць. Цалком побешнела и селяном, котри ще од страху пред пияну краву фришко витрежбели, зос чежку муку пошло за руку пияну краву на дворе забиць.

ПОКРАДНУЛ 700.000 Д. Срезки Суд у Чаковцу довершел слідство проди касира срезкого суду у Мурскай Суботі Штефана Фридриха, котри за 10 роки служби покраднул зос суду 700.000 динари. У шлідству були вислухані 400 шведкове. Списі шлідства чеккі 36 кили. Цикаво, на кельо будзе тот мудри касир осудзены, и хто тот пенеж врачи?

ПРЕМЕНКИ ПОРЦІЙОХ приправя наш министер финансійох Др. Шутей. Ма ёші пре-меніц наш закон о порційох. Др. Шутей є Хорват а знаме, же главин новин Хорв. Селянскай Странки Дра Мачека „Селячки Дом“ писали, же треба касирац порцію на жем. Не зна ще ище, чи и на туто пременку дума министер Др. Шутей.

2500 ВАГОНИ цукру меней ще вироби того року у Югославії. Але ипак за потреби у державі будзе цукру досці и не треба го будзе индей куповац.

БАНОВИНА ГОРВАТСКА превжала уждод влади у Београду шицкі права и должності, котри ей припадаю, крем министерства нукашніх ділох и просвіти. А и того будзе тих дньох ушорене и бановина Горватска будзе уживаць полну свою автономию, котру по народним споразуму достала.

НОВИ ВИБОРНИ ЗАКОН за цалу державу уж ще приправя. „Време“ пише, же гласанс будзе тайне по окружных листох. народним меншинам будзе осигуране место у парламенту. Мандати буду ще дзеліц по числу гласох, кельо котра странка достане (пропорціонально).

ХУДОБНИМ СЕЛЯНОМ будзе по новім закону о селянских друштвах друштво цалком одпущене и не буду ніч одплацовац. Так гварел министер д-р Лаза Маркович.

ЦЕНИ КУКУРИЦІ И ЖИТА почали нагло роснуч. Причина тому вельки вивоз жита тераз за граніці. Кукурици нет за вивоз, але и ей цена рошнє прето, бо пре високу цену жита у пасивних наших краіох будзе ще веци кукурици трошиць. Як длуго буду цени роснуч, ніхто напевно не може повесць.

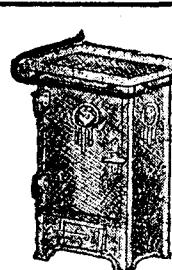
Цена зарну.

Жито	200—205Д.
Кукурица	140—145 "
Ярец	140—142 "
Овес	130—132 "
Пасуля	295—300 "

Вшеліячина

ДЕРЖАВА КРОМПЛЬОХ може ще волаць Немецка, котра кожаго року викопе коло 500 милиони метричкі центи кромпльох. Немцы их троша як поживу за людох и за статок, а велько их хасную и у индустрії.

ХРОБАКА у ляду вельораз мож найсць, кед ше такой розбие ляд цо пада. Учени думаю же их вітор дзвігнул зос жеми так високо, дзе ёш капки дижджу змарзую. Вітри знаю подзвігнуць до 12 км високо таки дробни предмети.

ВАЖНЕ!

Найлепши

ПЕЦІ ЗА ПАЗДЗЕРЕ

и

ШПОРГЕТИ

достанеце, кед себе наручице у шлосерскай радні

ВАЛЕНТ ЯНА у Лаличу.

За кожду роботу давам полну гарантію!